

การผลิตไม้ประดับกระถาง

ประวัติความเป็นมาของ ไม้ประดับกระถาง คาดการณ์กันว่าน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งได้มีการติดต่อค้าขายกับชาวจีน ได้นำเอาไม้แคระและบอนสีมาเป็นของกำนัลแก่ขุนนางต่างๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการปลูกไม้ตัดกันมากตามประเทศญี่ปุ่นและจีนที่มาติดต่อค้าขาย และพำนักอยู่ในเมืองไทย ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีการปลูกเลี้ยงไม้ประดับกระถางกันอย่างแพร่หลาย และมีมากมาย ในสมัยรัชการที่ 5 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประมาณปี พ.ศ. 2444 ได้มีการนำพันธุ์ไม้จากต่างประเทศเข้ามา เช่น บอนสีหรือบอนฝรั่ง สับประรดประดับ โกสน จนถึงปี พ.ศ. 2500 ได้มีการตั้งนำเข้าต้นพันธุ์ไม้ประดับ, เมล็ดพันธุ์และแม่พันธุ์จากต่างประเทศ ในปัจจุบันวงการไม้ประดับมีการเจริญเติบโตมีการปลูกเลี้ยงกันมากโดยเฉพาะไม้ในสกุล ว่าน บอนสี อะโกรมินา แคคตัส ปาล์ม โกสน และไม้มงคลต่างๆ

แหล่งปลูกไม้ประดับกระถางที่สำคัญ

ภาคเหนือ เป็นแหล่งผลิตไม้ประดับกระถางที่ขอบอากาศหนาวเย็น ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอนและลำพูน

ภาคกลาง เป็นแหล่งผลิตไม้ประดับกระถาง เช่น ปาล์ม อะโกรมินา สับประรดประดับ โกสน คล้า พิไล ได้แก่ กรุงเทพฯ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี

ภาคตะวันออก เป็นแหล่งผลิตไม้ประดับกระถางต่างๆ ไปจะเหมือนกับภาคกลาง ได้แก่ นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี ระยอง และจันทบุรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแหล่งผลิตไม้ประดับกระถางได้ทั้งเขตร้อนและหนาว ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น เลย อุดรธานี

ภาคใต้ เป็นแหล่งผลิตไม้ประดับกระถางในเขตร้อนที่ต้องการความชื้นสูง เช่น ปาล์มต่างๆ หมากแดง และหม้อข้าวหม้อแกงลิง ได้แก่จังหวัด พังงา กระบี่ นราธิวาส ชุมพร

ประเภทของไม้ประดับกระถาง

การจำแนกประเภทไม้ประดับกระถาง สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. การจำแนกไม้ประดับกระถางตามลักษณะของภาชนะหรือกระถางที่ใช้ปลูก ได้ 2 ประเภท

1.1 ไม้ประดับกระถางตั้งไม่ว่าจะเป็นรูปร่างกระถางทรงเตี้ยหรือทรงสูงก็ได้ขึ้นอยู่กับพันธุ์ไม้ที่จะปลูก

1.2 ไม้ประดับกระถางแขวนเป็นพันธุ์ไม้ประดับที่มีระบบรากการเจริญเติบโตของรากในระดับดิน ซึ่งกระถางแขวนจะต้องมีรูสำหรับแขวนด้านข้าง และจะต้องมีรูด้านล่างสำหรับการระบายน้ำ

2. การจำแนกไม้ประดับกระถางตามลักษณะนิสัยการต้องการแสงเพื่อการเจริญเติบโตได้

2 ประเภท

2.1 ไม้ประดับกระถางประเภทในร่ม เป็นพันธุ์ไม้ที่ไม่ต้องการแสงมากในการเจริญเติบโต เช่น เฟิร์น บอนสี อะโกรมินา และอื่นๆ

2.2 ไม้ประดับกระถางประเภทไม้กลางแจ้งเป็นพันธุ์ไม้ประดับกระถางที่ต้องการแสงมากเพื่อช่วยในการเจริญเติบโต เช่น ปาล์ม ไม้ โกสน และอื่นๆ

3. การจำแนกไม้ประดับกระถางตามลักษณะลำต้น

การจำแนกไม้ประดับกระถางประเภทนี้ สามารถจำแนกจากการแตกกิ่งก้านและการเจริญเติบโตของลำต้นเป็นสำคัญได้ 4 ประเภทดังนี้

3.1 ไม้ยืนต้น เป็นไม้กระถางลำต้นเดี่ยว เจริญเติบโตในแนวตั้งตรง มีการแตกกิ่งก้านอย่างอิสระ เช่น สน ปาล์ม เป็นต้น

3.2 ไม้พุ่ม เป็นไม้ที่มีลำต้นตั้งตรงมีการแตกกิ่งก้านเป็นพุ่มสวยงาม มีความสูงไม่มากนัก สามารถตัดแต่งเป็นทรงพุ่มได้ตามที่ต้องการ เช่น ชาคัต ไทร เป็นต้น

3.3 ไม้เลื้อย เป็นพันธุ์ไม้ประดับที่มีลักษณะลำต้นเจริญเติบโตทางด้านข้างมากกว่าด้านสูง ต้องอาศัยที่ยึดเกาะมีทั้งไม้เถาเลื้อยยืนต้นและล้มลุก เช่น พลู เด็ฟ เป็นต้น

3.4 ไม้หัว เป็นพันธุ์ไม้ที่มีลักษณะลำต้นอยู่ใต้ดิน ลำต้นเป็นหัวซึ่งจะมีกาบใบห่อหุ้มอัดตัวกันแน่น ลำต้นของพันธุ์ไม้ประเภทนี้อาจจะมีการพักตัวตามสภาพแวดล้อม เช่น พลับพลึง วาน บอนสี เป็นต้น

การปลูกไม้ประดับกระถาง

การปลูกไม้ประดับกระถางจำเป็นต้องมีการวางแผนจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมเพื่อความสะดวกรวดเร็วและประหยัดในการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนในการผลิตได้อย่างมาก สิ่งที่ต้องเตรียมให้พร้อมดังนี้

1. กระถางหรือภาชนะที่จะปลูก ใช้สำหรับปลูกต้นไม้ชนิดต่างๆ ตามความเหมาะสมของขนาดและลักษณะของพันธุ์ไม้นั้นๆ ในปัจจุบันกระถางปลูกต้นไม้ผลิตจากวัสดุหลายชนิด เช่น ดินเผา ปูนซีเมนต์ พลาสติก ไฟเบอร์ ไม้และเซรามิค กระถางสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

1.1 กระถางใช้ปลูกต้นไม้โดยตรง ได้แก่ กระถางดินเผาหรือกระถางแดง แบ่งตามความกว้างของปากกระถางมีจำหน่ายทั่วไป คือ ขนาด 4 นิ้ว, 6 นิ้ว, 8 นิ้ว, 10 นิ้ว, 12 นิ้ว, และ 14 นิ้ว ซึ่งจะมีจานรองตามขนาดของกระถางด้วย

1.2 กระถางดินเผาเคลือบหรือกระถางมังกร กระถางชนิดนี้มีการทำที่ประณีตและสวยงามเพิ่มขึ้น เมื่อนำไปใช้สามารถเพิ่มราคาให้กับต้นไม้ได้ แบ่งตามความกว้างของปากกระถางขนาด 6 นิ้ว, 8 นิ้ว, 10 นิ้ว, 12 นิ้ว, 15 นิ้ว ซึ่งจะมีจานรองตามขนาดของกระถาง

1.3 กระถางพลาสติก เป็นกระถางที่ผลิตจากพลาสติกซึ่งมีหลายคุณภาพหลายราคาและหลายสี โดยสามารถที่จะเลือกใช้ได้ตามความต้องการซึ่งจะมีราคาถูกกว่ากระถางดินเผาและก็มีขนาดหลากหลายขนาดมากกว่ากระถางดินเผา

1.4 กระถางปลูกพืชเฉพาะอย่าง พันธุ์ไม้กระถางบางชนิดนิยมปลูกในกระถางที่ผลิตขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อความสวยงามและเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้นั้นๆ เช่นกระถางสำหรับปลูกบัว ปลูกไม้ตัด ไม้แคระ ปลูกตะบองเพชร และกระถางสำหรับแขวน

2. วัสดุดินผสมสำหรับปลูกต้นไม้กระถาง ต้นไม้ที่ปลูกในกระถางระบบรากจะถูกบังคับให้อยู่ในที่จำกัดและรากไม่สามารถชอนไชไปหาอาหารได้ไกลๆ เหมือนกับต้นไม้ที่ปลูกลงดินโดยตรง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องผสมดินให้โปร่งร่วนซุย มีการระบายน้ำดีการถ่ายเทอากาศได้สะดวก มีธาตุอาหารที่จำเป็นครบและเพียงพอต่อการเจริญเติบโต ส่วนผสมของวัสดุผสม โดยทั่วไปจะมีวัสดุหลายชนิด เช่น

- ดินร่วนไม่ควรเป็นกรดหรือด่างจัดเกินไป
- แกลบคิบ ก่อนใช้ควรหมักทิ้งไว้ให้ผุก่อนช่วยให้ดินผสมมีความพรุนระบายน้ำได้ดี
- ขุยมะพร้าว ช่วยอุ้มน้ำ
- ถ่านแกลบคั่ว ช่วยในการดูดซับน้ำปรับสภาพดิน ระบายน้ำดี
- ใบไม้ผุ เช่น ใบจามจุรี ใบมะขาม ฯลฯ ช่วยในการระบายน้ำดี มีธาตุอาหารบ้าง
- เปลือกถั่วลิสง ช่วยให้ดินโปร่ง ระบายน้ำดี
- กาบมะพร้าวสับ ช่วยดูดซับความชื้นและช่วยให้ดินโปร่ง

- ปุ๋ยคอก ช่วยปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดินมีธาตุอาหารที่จำเป็นสำหรับพืช เช่น มูลสัตว์ต่างๆ ควรทิ้งไว้ให้เป็นปุ๋ยเก่าย่อยสลายตัวดีแล้วถึงนำมาใช้

- ปุ๋ยหมัก ใช้เป็นส่วนผสมของดินปลูก

สูตรดินผสมในปัจจุบันที่ใช้กันอยู่มีหลายสูตรด้วยกันขึ้นอยู่กับของพืชที่จะปลูก และแหล่งสถานที่จำหน่าย ตลอดจนสภาพพื้นที่แหล่งผลิตที่จะมีวัสดุนำมาประกอบเป็นดินผสมสำหรับปลูกไม้ประดับกระถาง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

สูตรที่ 1

ทรายหยาบ	1	ส่วน
ดินร่วน	1-2	ส่วน
ถ่านแกลบคั่ว	1	ส่วน
ใบไม้ผุ	1	ส่วน
ปุ๋ยคอก	½-1	ส่วน

สูตรที่ 2

ดินร่วน	2	ส่วน
ทรายหยาบ	1	ส่วน
ใบไม้ผุ	1	ส่วน
ปุ๋ยคอก	1	ส่วน

สูตรที่ 3

ดินร่วน	1	ส่วน
ถ่านแกลบคั่ว	1	ส่วน
ขุยมะพร้าว	1	ส่วน
ปุ๋ยคอก	1	ส่วน

สูตรที่ 4

ทรายหยาบ	1-2	ส่วน
ดินร่วน	2	ส่วน
อิฐหัก	1	ส่วน
กาบมะพร้าวสับ	1	ส่วน
ปุ๋ยคอก	½-1	ส่วน

สูตรที่ 5

กาบมะพร้าวสับ	100	เปอร์เซ็นต์
---------------	-----	-------------

3. สถานที่หรือโรงเรียนสำหรับปลูกเลี้ยงไม้ประดับกระถาง

การจัดการเตรียมสถานที่หรือโรงเรียนที่จะปลูกไม้ประดับกระถาง พื้นที่ควรจะเป็นพื้นที่น้ำไม่ท่วมขัง สภาพพื้นดินมีการระบายน้ำที่ดี อากาศถ่ายเทได้สะดวก การก่อสร้างโรงเรียนภายในโรงเรียนจะต้องได้รับแสงแดดเท่าๆกันตลอด ภายในโรงเรียนสภาพของโรงเรียนเราสามารถแยกออกให้เป็น 2 แบบ คือ

3.1 แบบโรงเรียนเปิด สภาพโรงเรียนแบบนี้จะมีเฉพาะส่วนหลังคาหรือจะมีด้านข้างปิดบังแสงแดดช่วงเช้า-บ่ายเล็กน้อย ข้อดีของโรงเรียนแบบนี้คือ ต้นทุนค่าการระบายอากาศดี ข้อเสียไม่สามารถป้องกันแมลงเข้ามาทำลายได้

3.2 แบบโรงเรียนปิด สภาพโรงเรียนแบบนี้จะปิดหมดทุกด้านมีประตูทางเข้าออกมิดชิด ด้านหลังคาใช้ตาข่ายพลาสติก ด้านข้างอาจใช้ตาข่ายพลาสติกหรือตาข่ายกันแมลง ข้อดีของโรงเรียนแบบนี้สามารถป้องกันแมลงเข้าไปกัดกินทำลายได้เป็นบางส่วน ข้อเสียคือต้นทุนสูงการระบายอากาศไม่ดีเท่าที่ควร

สิ่งสำคัญที่สุดของการเตรียมสถานที่หรือโรงเรียนคือ เราจะต้องทราบพันธุ์ไม้ที่ปลูกว่ามีความต้องการปริมาณแสงในแต่ละวันจำนวนเท่าไร เพราะถ้าเมื่อทราบความต้องการแล้วสามารถที่จะคำนวณหาชนิดขนาดของตาข่ายพลาสติกได้ตรงกับความต้องการ ถ้าหากการคำนวณผิดพลาดจะทำให้เกิดกับต้นไม้ที่จะนำมาปลูกได้เช่น ไม่เจริญเติบโต แคร่แกร่น ใบไหม้กรอบแข็งกระด้างหรืออ่อนนิ่มจนเกินไป

การปลูกและปฏิบัติดูแลรักษาไม้ประดับกระถาง

การปลูกไม้ประดับกระถางผู้ปลูกจะต้องมีทักษะในการเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ต้นไม้ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายในการปลูก โดยมีขั้นตอนในการปลูกไม้ประดับดังนี้

1. เลือกต้นไม้และกระถางให้เหมาะสมกัน
2. วางเศษกระถางแตกหรือก้อนอิฐทุบปึกครูกั้นกระถางเพื่อช่วยให้มีการระบายน้ำที่ดี
3. นำดินผสมที่มีความชื้นพอประมาณใส่กระถางประมาณครึ่งกระถาง
4. นำกล้าไม้ลงปลูก มีการตัดแต่งราก จัดราก วางกล้าไม้ตรงกลางกระถางให้ลำต้นตั้งตรง นำดินผสมใส่กระถางจนเกือบเต็มใช้มือกดดินผสมบริเวณขอบๆ กระถางให้แน่น ห้ามใช้มือกดบริเวณโคนต้นไม้ เพราะจะทำให้รากขาด กดดินผสมจนกระทั่งระดับดินต่ำกว่าขอบกระถางเล็กน้อยเพื่อสะดวกในการรดน้ำ พรวนดิน ใส่ปุ๋ย
5. รดน้ำให้ชุ่ม
6. นำกระถางต้นไม้ไปวางในที่ที่จัดเตรียมเอาไว้ให้เหมาะสมตามความต้องการแสงของต้นไม้ เช่น ไม้ในร่มก็ไว้ในโรงเรียนเพาะชำที่พรางแสง ไม้กลางแจ้งก็นำไปไว้ในที่กลางแจ้ง การวางต้นไม้จะต้องได้รับแสงอย่างสม่ำเสมอทุกต้น เพื่อการเจริญเติบโตแข็งแรง และมีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด

ความต้องการแสงของไม้ดอกไม้ประดับ

ชนิดพืช	สภาพแสงในแปลงปลูก (ลักซ์)	สภาพแสงภายในอาคาร (ลักซ์)
1. สาวน้อยประแป้ง	16,200 - 27,000	1,600 - 2,700
2. เขียวหมื่นปี	20,000	1,600
3. หมากผู้หมากเมีย	30,000 - 35,000	800 - 1,600
4. วาสนา	30,000 - 35,000	800 - 1,600
5. พญาค่าง	25,000 - 45,000	800 - 2,700
6. ไทร	40,000 - 50,000	1,600 - 2,700
7. หวายเขียว	60,000	37,000
8. ปรง	40,000 - 50,000	-
9. เขอบีร่า	40,000	-
10. เฟินก้านดำ	13,000 - 19,400	800 - 1,600
11. บีโกเนีย	21,600 - 32,400	4,300
12. หนวดปลาหมึก	32,400 - 54,000	800 - 1,100
13. คล้า	10,800 - 21,600	4,300
14. เศรษฐีเรือนใน	10,800 - 27,000	1,600 - 2,700
15. หมากเหลือง	54,000 - 64,800	1,600 - 4,300
16. โกสน	43,200 - 86,400	18,900
17. ไทร	43,200 - 64,800	1,600 - 2,700
18. ขางอินเดียน	54,000 - 86,400	2,200
19. พญาสัต	21,600 - 43,200	1,600 - 2,700
20. เฟินบอสตัน	16,200 - 32,400	800 - 2,200
21. เปปเปอร์โรเมีย	10,800 - 27,000	1,100 - 2,700
22. หัวใจม่วง	16,200 - 32,400	800 - 1,600
23. เล็บครุฑ	16,200 - 48,600	1,600 - 2,700
24. จิ้ง	27,000 - 64,800	800 - 1,100
25. เคนหี	16,200 - 27,000	800 - 1,600
26. ออมทอง	16,200 - 32,400	1,100 - 1,600
27. ก้ามปูหลุด	37,800 - 48,600	1,600 - 2,700